

Tandrčak

Dičiji list na bunjevačkom jeziku • Subotica, septembar 2010. • Godina III

broj
32-33

I mi smo bili na Dužijanci

RIČ UREDNIKA

Draga dico,

Mi smo se u redakciji „Tandrčka” baš zdravo uželili družiti s vama. Baš nam se odužio ovaj raspust. Lipo smo se odmorili a virujemo i vi.

Pripravili smo vam svašta lipog na ovim šarenim i veselim strana-

ma „Tandrčka”. A znate kako „Tandrčak” mož bit još lipši? Tako što ćete nam vi s vašim učiteljicama i učiteljima slat vaše radove da vidimo di ste i kako proveli litnji raspust.

Dok nam pišete brže će proc čekanje slidećeg broja našeg „Tandrčka”.

Urednik:

Suzana Kujundžić - Ostojić

Tehnički urednik: Ivan Stantić
Saradnici: Ruža Josić, Ana Popov,
Branka Bešlić, Ana Vojnić Kortniš,
Tihomir K. Matković, Livia Tričko
Stantić, Marija Horvat

Ilustrator: Bane Kerac

Štampa: Rotografika Subotica

CIP - Каталогизacija u publikaciji Библиотека Матице српске, Нови Сад
087.5

TANDRČAK : dičiji list na bunjevačkom / odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 2008 br.1 - Subotica : Bunjevački informativni centar, 2008.- ilustr. : 30 cm
Mesečno

ISSN 1820-6735

COBISS.SR-ID 228104199

Išli smo na ekskurziju

Da se podsitimo kako smo završili prošlu školsku godinu - na Rokinum salašu

Subata, 29. maj 2010. godine. Rano jutro, a oko 150 učenika imaju iste misli: „Oćemol na ekskurziju?” Kiša se namistila pa nit poč na Rokin salaš, a još gore ostat kod kuće i čekat sunce. I priko 100 dice stiglo je prid autobuse spremni za ekskurziju. A, kako su nam javili sa salaša, užna se kuva al autobusom se ne mož doć do nje.

Zato su dica prvo obašla Gradski muzej di su u tehniki ulja na platnu vidili

tušta portreta i autoportreta, način na koji su dica kadgod pratila pozorišne pridstave...

Za to vrime kiša je pristala padat, sunce stidljivo provirilo, i polagacko, al cigurno, stigli smo na Rokin salaš. On je smištena na obali Ludaškog jezera. I danas je tu mol kojim smo rado prošetal i slušali tičiji cvrkut i žablji hor. Interesantna je i trska koje u varoši nema. Kasnije smo vidili da su salaši pokriveni baš tom trskom.

A sobe i kujna namišćeni baš onako kako je i kadgod bilo. U „čistoj sobi”

kreveti sa posteljom od ljuskure, šlingovane uzgljance i dunje, lampaš, paranička peć. Curice su oma primetile bebu koju je kogod sašio ditetu. Lipa je al nije ko današnje. Derani su više zagledali bunjevačke čizme, singericu, korto...

Zašto je kujna tako crna - bilo je prvo pitanje na ulasku u ovu prostoriju. Objašnjeno je da se tu kuva ko u današnjem kotliću pa se mora dimit. A di se pali svitlo - nigdi. Ode struje nema. Osvitljava se lampašom.

Za užnu: „lipa” čorba, krumpira, me-

sa, salate. A posli, naravno, pogača sa kakaom. Tu je tribalo i repete.

Ipak, najlipša je doci velika avlija, igralište, teren za fudbal, odbojku, piščanik. Tu smo se sigrali koliko god smo tili. A prid večē, oko pet sati, krenilo smo kući. Kako smo stigli u varoš tako

je kišica počela polagacko padat. Al to nas više nije bilo briga. Važno je da smo se svi lipo proveli, uživali

u ekskurziji i naravno – jedva čekamo da vidimo di ćemo ić slideće godine.

R. Josić

Mi učimo bunjevački, pridruži nam se i ti!

ZAJEDNO

UČIMO

STVARAMO

DRUŽIMO SE

GLUMIMO

SLAVIMO

TAKMIČIMO SE

Sve informacije o napisu možete dobiti u vašoj osnovnoj školi

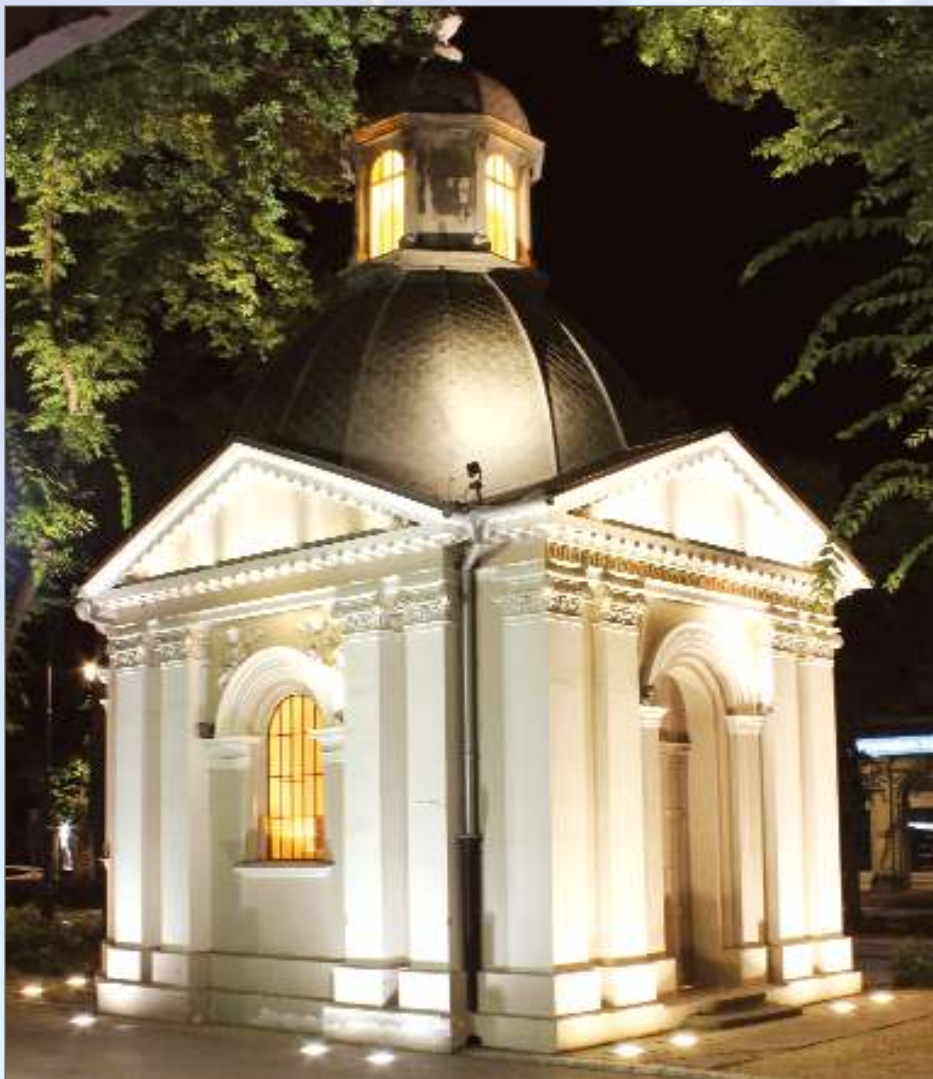
Sveti Roko – zaštitnik bolesni

Bunjevci slave Svetog Roku (16. avgusta) - zaštitnika od bolesti, posebno kuge.

Život Svetog Roke

Roko je rođen u jednoj grofovskoj francuskoj porodici. Viruje se da su Rokini roditelji dugo bili bez djece koju su zdravo želili. I posli tušta molitve rodio njim se sin koji je postao slavni svetac.

Roko je rano ostao bez roditelja. Ona je sve što je naslijedio prodao i podijelio siromašnim ljudima. Zbog velike ljubavi prema Bogu krenio je u Rim, tadašnji centar vjernih. Na tom putu zastajkivo je i pomagao bolesnima, jer je Isusovu zapovijest - ljubav prema bližnjem svatio ozbiljno. Tako se i on sam razbolio od kuge - zdravo zarazne i opake bolesti, od koje je umro tušta svita, pa i djece. Stanovništvo ga je onda protjeralo iz sela bojeći se za svoj život. On je onako sam i bolestan otišao u šumu, ranio se korenjem i molio Boga da mu pomogne. Pripovjetke kažu da mu se u nevolji našao jedan ker koji mu je svaki dan donosio komad kruha. Zato ovog sveca i slikaju s kerom. Kad se izličio i vratio u selo niko ga više nije mogao prepoznati. Omršavo je i izobličio se. Svi su mislili

da je on kakav špijun i lopov pa su ga metnili u zatvor. Tamo se opet razbolio i 16. avgusta 1327. godine umro.

Bunjevci i Sveti Roko

Subotičani su sve ovo znali pa kad je posli četiri veka posli njegove smrti Bačkom zavlada ista bolest, kuga, podigli su kapelu svetom Roku, koja i danas stoji u ulici Matka Vukovića. Naši stari divane da su se ciglje za gradnju ove kapele nosile tako što su ljudi išli na kolonima i molili Svetog Roku za pomoć. Kapela je sagrađena iznad grobnice dišavara koji su ratovali protiv Turaka. Subotičani, a s njima i Bunjevci koji je u to vrijeme oboje bilo najviše,

su se oboje molili za zdravlje i zavitovali da će 250 godina posli na dan smrti Svetog Roka. Bolest je ubrzo pristala, a Bunjevci su zavijet već odavno ispunili. I pored tog, danas se na taj dan moli za zdravlje svi ljudi i posti u svim kućama vjernih. Na taj dan jel se ne ide ništa jel se malo ide kuvani kuruza i lubenica.

Kapela - najstarija

Kapela Svetog Roka je više puta obnovljena i čuva se kao najstarija zgrada Subotice. Sagrađena je davne 1738. godine, prija Velike crkve, Gradske kuće, Narodnog pozorišta...

R. J.

Šta je novo

Još u davno vrime kad nije bilo kojikaki mašinerija onda su ljudi i kuruze ručno brali. Onda su se ljudi mobovali, pa nji više brže i lakše porade poso. Tako se kod jednog čovika skupila moba brat kuruze a žena je ostala kod kuće da skuva užinu i odnese njim na njivu. Skuvala je jedan velik lonac grava a u njeg metnila šunku. Bilo je fajin čeljadi, pa nek budne zadosta da se mogu dobro naist. Užinu je spakovala natrag u kola u slamu, lonac dobro zaklopila da se ilo ne proliva, a ona je sila naprid i dekala konja.

Kad jedared je zaustavi jedan vojnik pa je pita: **Dobra ženo, očeš me ponet na koli? Ja sam već zdravo susto.** Žena kaže: **Oću drage volje. Samo ti sidi natrag na slamu.**

On je ostio da štogod zdravo lipo mriši pa je otklopio lonac, pa kad je vidio šunku nije mogo izdržat već izvadi šunku iz lonca pa metne u torbu, a u lonac metne jednu staru cipelu. Žena stalno raspitiva kako je tamo u vojsci, pa jesul ratovali, jesul pucali...

Vojnik kaže: **Bila je to velika borba, pravi rat. Al je Cipel-ban izvijo Šunko-bana iz Loncograda!** A žena sva se začudila: **Ta nije valjda? Jeste, to je živa istina,** kaže vojnik. **Kad odete na njivu kažite vašima šta se trevilo jel oni tamo u kuruzi nisu cigurno ni čuli za rat. Sad stanite da ja sadem pa ću udarit prikim putom.**

Vojnik ode svojim putom a žena na njivu. Čim je stigla oma se latila pripovidat šta je novo. Kako je ponela jednog

vojnika i on kaže da ide iz rata i da je Cipel-ban izvijo Šunko-bana iz Loncograda. Ljudi kažu: **Pa nema u blizini rata, sad je mirno vrime. To je kaki običan vojnik a tebi je mogo kazat šta oće, a mi to ne virujemo. Već ti daj užnu mi smo zdravo gladni.**

Kad je žena skinila lonac s kola i odklopila ga ima šta i vidit. U gravu misto šunke jedna vojnička cipela. Žena zinila od čuda a ljudi kažu: **Sad i mi virujemo vojniku.**

Bunjevačka narodna pripovitka:
Ana Vojnić Kortmiš

Jeca i maca

Žalila se mami
Jeca uplakana
da je jedna bila
cica ogrebala.

„Njoj sam samo
mliko dala
a ona me, evo,
drsko ogrebala.”

„Šteta što divanit ne znam” –
misli maca mala.
„Jecinoj bi mami
istinu kazala.

Za rep me je vukla,
uši mi čupala,
sama se na moje
šape ogrebala.

Pa sad, eto, kaže
da sam bezobrazna
i znam sad dobro
sliduje mi kazna.”

Nepravedna kazna
zna se, svakog boli.
Svedno, opet mače
malu Jecu voli.

Geza Babijanović

Huncut

Dida ćuti, u me gleda
pa će iznenada:
„A u škuli šta se tebi
najvećma dopada?”

I ne čeka da mu kažem,
taki je moj dida,
kad ozbiljan divan počme
nikad ne prikida.

„Jel to račun? Ako si se
na me umetnio,
ja sam, ko đak, u računu
uvik prvi bio.

Ako si na drugog didu
znam, voliš crtanje.
Po meni je to zabava
a ne zanimanje.

Isto važi za pivanje
eno, majka Stana
lipo piva, al kaka je
hasna od pisama.

Ako voliš čitat, pisat
onda nemaj brige,
po redu ćeš, ko tetak ti
i sam pisat knjige.

Čujem učiš bunjevački,
tu ne smiš omanit,
nije dosta bit Bunjevac
triba znat divanit.

Vazdan pravdu istiravaš
i brbljav si zdravo
baš si stvoren za fiškala
ko ujo ti Gavro.

Vidim voliš životinje
i to nije mana,
da izučiš ko kum Ico
za veterinara.

Ako želiš pomoć svima
tu je medecina,
možeš nosit bili mantil
ko teta Marina.

Za vinograd i za zemlju
dušu imat triba,
sve drugo se da naučit,
pomoće ti dida.

Ni majstorluk rđav nije,
zanat vridi zlata,
na cini je dobar majstor
ko što ti je tata.

Možeš učit istoriju
ako te zanima
pa da znanje, ko stric Luka,
prinosiš drugima.”

Dok nauke dida ređa
spominjuć rodbinu,
cupkam, društvo s loptom čeka,
lanem na brzinu:

„Šta ću bit? Na koga ličim?
Nemam odgovore,
al znam da u škuli volim
najvećma odmore.”

Nasmijo si dida na to:
„Dičijeg ti stvora,
jesi huncut i to velik,
to se priznat mora!”

Gabrijela Diklić

Diznijevi junaci – Pluton

Jedan od najpoznatiji i najpopularniji Diznijevi crtani likova je svakako ker Pluton. Originalno se zvao *Pluto the Pup*, kerić Pluton, al je kasnije ostalo samo osnovno ime. Iako je svima poznat ko kućni ljubimac Mikija Mause, Pluton se pojavljivo samostalno u čak 48 crtani filmova u periodu od 30-ti do 50-ti, naravno ode se radi o kratkim epizodama po par minuta. Ovog simpatičnog kera, čini posebnim i to što nema lice životinje i čovikoliko tilo, ko većina Diznijevi likova. Šiljo na primer isto ima lice kera al se kreće ko čovik. Pluton je za razliku od njega, redovan ker koji voli svašta nanjušit i na sve i svašta lajat.

Do 1934. godine, Pluton je bio sredni lik u Diznijevoj radionici, dok mu Norm Ferguson, jedan od crtača koji je radio za Diznije, nije dodilio ključnu ulogu u crtanom filmu *Playful Pluto*,

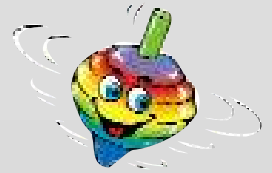
„Razigrani Pluton”. U tom crtanom filmu, Plutonova smišna strana ličnosti dolazi do punog izražaja. Ovo je crtaču pošlo za rukom jel je koristio animiranje izraza lica, u čemu je Pluton bio jeda od prvi crtani likova. Pluton u raznim crtanim filmovima ima prijatelje i neprijatelje, a 1937. godine pojavio se crtani film u kojem Pluton ima potomka, *Pluto Junior*. Dok je 1946. u drugom animiranom filmu, imo mlađeg brata sa inicijalima K.B. Pošto je Pluton „redovan” ker, on divani s drugim likovima tako što laje, al se desio jedan put da je što-god i prodivanio s dvi riči: *Kiss me*, „poljubi me”.

Kad se pojavio prvi put na pokretnim

slikama, Pluton još nije imo ime. Bilo je to u lito, davne 1930. godine, u crtanom filmu *The Chain Gang*, „Družina u lancima”. Nedugo posli tog, jeseni te iste godine, u crtanom filmu *The Picnic* „Piknik”, ker se zvao Rover. Tek u maju slideće 1931. godine, u crtanom filmu *The Moose Hunt* „Lov na losove”, nosio je novo ime, *Pluto the Pup*, „kerić Pluton”. Od kad je „zaokružen”, ko kompletan crtani lik, Pluton se svrstu u sam vrv popularni likova crtani filmova ikad. Gotovo da nema proizvoda koja su naminjena dicit a da na njima nije bilo slika ovog kera. A njegova popularnost je u cilom svitu postala legendarna.

T. K. M.

X Bionic – Odilo budućnosti

Koliko je važno odilo i oprema koju sportista koristi, najbolje znadu oni koji se sotim bave, bilo rekreativno jel profesionalno. I pored dopadljivog dizajna i kvaliteta, većina proizvođača sportske opreme ima velike slabosti. Svi proizvođači sportske opreme trude se da proizvode odila koja se lako i brzo rišavaju znojja koje tilo oslobađa.

Al, da li je to uvijek najbolje rišenje? Sudeć po istraživanjima u laboratorijama EMPA u Švajcarskoj, to nije uvijek najbolje rišenje. To uvirenje ima i, kod nas još uvijek nepoznata firma, **X Bionic**. Sa sloganom *Turn Sweat Into Energy* „Pritvori znoj u energiju”, proizvode bukvalno sve od čorapa do šlema za biciklizam. Al sa unikatnom tehnologijom koju još nije uspila kopirati ni jedna konkurentska kompanija. Što znači da X Bionic još uvijek nema konkurenciju, u pravom smislu riči.

U eksperimentu koji je izveden kako bi se moglo pokazati koliko razlike čini X Bionic oprema, sportista prosični fizički mogućnosti, dobio je zadatak da trči na pokretnoj traki u „klimatskoj sobi” koja je od samog početka imala temperaturu od 60 C. Prija trčanja, prikaoen je na senzore koji će motrit na njegove vitalne funkcije al i temperaturu tila.

Ovo je zdravo važno jel s telesnom temperaturom od 40 C, čovik s velikom mukom kontroliše svoje mišiće, a posljedice mogu bit opasne po zdravlje. Sve je to posljedica unutrašnjeg zagriavanja i oslobađanja vode iz tila u obliku znojja.

Posli samo sedam minuta trčanja, tempe-

ratura sportiste je skočila na 38 stepeni C. Obučen u regularnu sportsku opremu, majicu i šorc, njegovo tilo je počelo ispuštat zdravo velike količine znojja pa su se po odilu počele obrazovat pripoznatljive „fleke” od znojja. Termalna kamera jasno pokaziva da je upravo gornji dio tila koji najbrže gubi vlagu i najbrže podiže temperaturu, ova dva procesa su povezana i razlog su zašto tilo gubi bitku s rastućom temperaturom. Poslidica je da posli samo 14 minuta trčanja, sportista pada s pokretne trake brez snage za trčanje.

X Bionic odilo ima nekoliko revolucionarni novi načina da zadrži vlagu tila (znoj) a oslobodi se toplote. Čestice vlage bivaje zaustavljene strukturom specijalni materijala, tako da njevo taloženje brzo rezultira u formiranju kapljica koje se u ladnom stanju vraćaje koži ko osviženje. Ovaj proces je ključan u regionu grudnog koša, pod pazuvom i na leđima.

Pored tog, standardna oprema obično priviše prijanja na kožu, steže je i tako otežava cirkulaciju i protok kiseonika kroz tilo. Struktura vlakna X Bionic opreme omogućiva nesmetani protok krvi kroz kapilare kože i pomaže tako cilom tilu da kontinuirano dobija kiseonik.

Rezultat u praksi je da, isti sportista mož trčati u X Bionic majici i šorcu a da se njegova telesna temperatura ne podigne više od 37 stepeni C. Što je u okviru normale. Energija koju je tilo prvi put koristilo u neuspilom pokušaju da se oladi, sad se koristi za trčanje. Ovo iz osnove minja izgleda profesionalnog maratonca jel sprintera da obori svoj jel tuđi postavljen rekord. A isto važi i za ostale sportove.

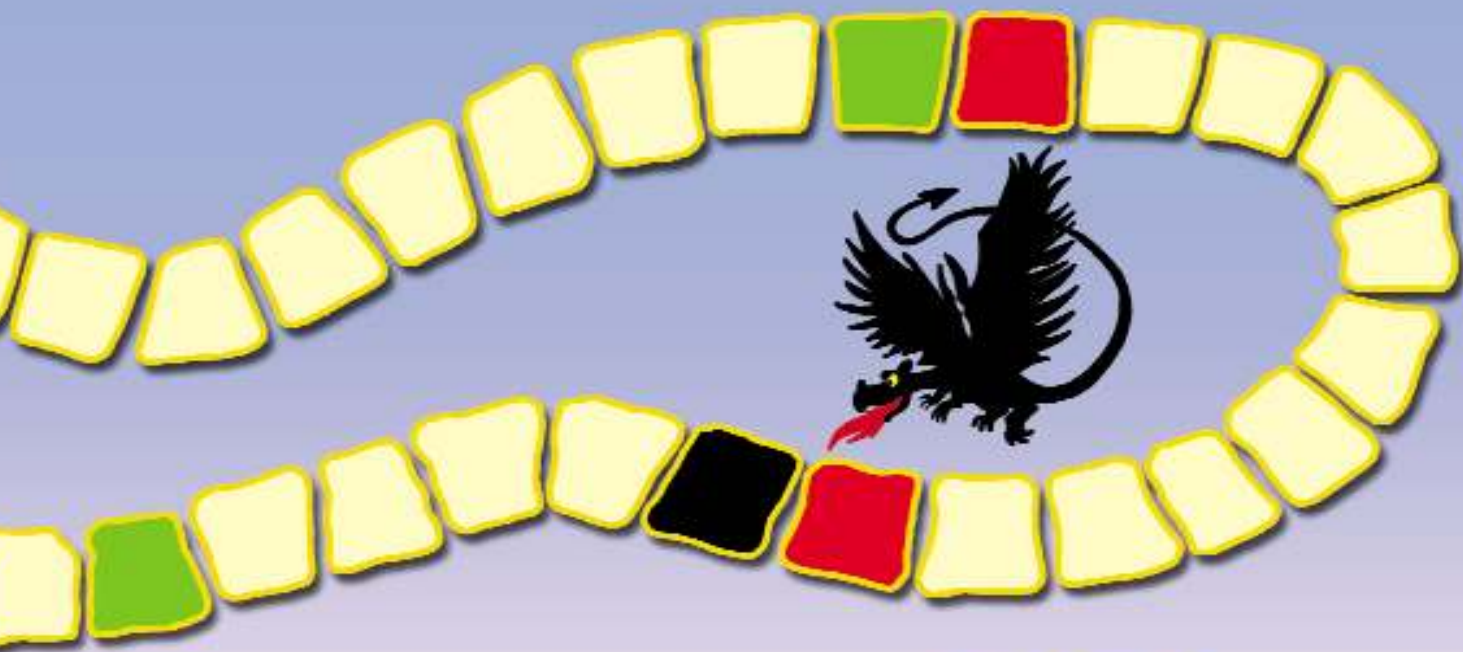

T. K. M.

ndrčak

POZORIŠTE

TANDRČAK

Zoološki vrt

Ana Popov

MEDO MIKO

ZEČICA DUKA

MAJMJUN BANE

KROKODIL
DIL

SLON ĆIRO

NARATOR

SRNA MARINA

FOKA MICA

LAV MUSA

ZOOLOŠKI VRT

- jednočinka -

LICA:

- NARATOR
- FOKA MICA
- MEDO MIŠKO
- KROKODIL DIL
- SLON ĆIRO
- LAV MUSA
- MAJMUN BANE
- ZEČICA DUŠKA
- SRNA MARINA

NARATOR

Lito vrilo. Izgoriče,
veli čeljad, trava.
U zoološkom vrtu noćom
više se ne spava.
Zabadavad foki Mici
grumenovi leda,
zabadavad medi Mišku
rpe sladoleda.
Prisvisniće od vrućine
krokodil i slon,
u čošu se lav zavuko,
ne mari za tron.
Posrid glave danima se
češka majmun Bane,
najedared „EUREKA!”
povika sa grane.

MAJMUN BANE

U glavi mi ovog trena
javio se glas -
ladno more to nas zove,
u njemu je spas.

KROKODIL DIL

Dotleg, bome, stignit triba,
daleko je more.
Kandar su to opet tvoji
fazoni i fore.

FOKA MICA

Otkako si Dile osto
brez svoje proteze
krokodiliš zdravo često,
ni s čim nemaš veze.
Sa Banetom ja se slažem,
triba na put poč,
ovog časa, ovog trena
dok još traje noć.

LAV MUSA

Jevo, oma, oma zovem
bus sa klimom jakom -
257 - 258.
Znam, prijaće svakom.

MEDO MIŠKO

Za šoferu ne brigajte,
tu je medo Miško.
Već šepicu plavu mećem.
Stigniće mo friško.

FOKA MICA

Dočekajte malo mene,
čupkam obrvice,
spakovala još sve nisam
čipkaste tangice.

SLON ĆIRO

Ta da svoju surlu skvasim
jedva čekam već,
zato idem sasvim natrag
u šarage leć.
Tu ću brzo, brzo zaspat,
klapit modro more,
plivat, ronit i surfovat
sve do bile zore.

MAJMUN BANE

Svaka rič o moru plavom
u pismicu stane,
zelene se svudan palme,
žute se banane.
A nji, borme, od sveg većma
svaki majmun želi,
kad grozdove njeve vidi
uvik se veseli.

KROKODIL DIL

Ko o čemu, a ti stalno
spominješ banane -
bolje da ni sašo nisi
sa te tvoje grane.
Ja ću biti glavni dasa,
faca svake plaže,
kad navučem crn suspenzo
sve me oči traže.

LAV MUSA

Ajde, mesta zauzmite,
stižu i ostali -
zebra, zmija i žirafa,
kengurovi mali.
A ti, Miško, nemoj žurit,
nemoj stiskat gas,
slušaj šta ti zvizde šapću
mirno vozi nas.

SRNA MARINA

Oprostite, dragi medo,
mi bi s Vama tile,
a još kad bi mesta bilo,
rado bismo sile.
Cigurno će Vama prijat
jedna zrila kruška...
Moje ime je Marina,
a ovo je Duška.

ZEČICA DUŠKA

Tako nam se potrevilo,
nismo nikad prija,
cile noći vijala nas
jedna divlja lija.
I kod kuća naši opet
oluja se sprema,
zbog ocina u knjižici
imamo problema.

NARATOR

Već je davno sanjav Misesec
Sunce zaminio,
od putnika još se niko
nije probudio.
Odjedred, Miško koči...
Na srid puta vidi -
kogod stoji, palac digo,
da se makar stidi.
On očale svoje meće,
sad je slika cila -
plaovita srna to je,
s njom zečica bila.

MEDO MIŠKO

Stopirat je baš opasno,
dobro ubardajte!
Priostala dva su mesta,
ajde, upadajte!

SRNA MARINA

Pa bižimo sad na more
na nekoliko dana,
samo privoz nama triba,
ni soba, ni rana.

LAV MUSA

Ja sam ode vođa puta,
primamo vas rado,
sedam dana u zalivu
bićemo Del Rado.
A kad prođu dani vrili
u vrt se vraćamo,
čekaće nas dobra dica,
zacigurno znamo.

SVI

Nemojte se srdit, dico,
mislimo na vas,
al je ladno more za nas
sad jedini spas!

Civilizacije drevni naroda

Egipat

Egipatska civilizacija je jedna od najdugovičniji u historiji čovječanstva. Razvijala se približno tri iljade godina, tokom koji je tridesetak porodica - dinastija upravljalo zemljom.

Nemoguće je divanit o starom Egiptu a ne spominit rič „faraon”. Čigurno se pitate koje je značenje ove riči tj. šta je u stvari „faraon”.

Faraon je u drevnom Egiptu istovrimeno bio i čovik i bog. On je bio kralj koji vlada egipatskim kraljevstvom i velik sveštenik hramova. Od Novog carstva rič faraon označava samo kralja.

Ko je sve mogo bit faraon

Faraon nije mogo biti svako. Po tradiciji nakon smrti faraona, najstariji od njegovi sinova postaje kralj. Međutim, ako kralj nije imo sinova nasladio bi ga brat a ako bi faraonov sin bio suviše mlad, vlast bi priuzela njegova majka dok on ne naraste i ne priuzme svoje kraljevske obaveze. U situacijama kad kralj ne bi imo ni sina ni brata, savit mudraca bi izabro slidećeg faraona.

Kako se školovo faraon

Budući faraon se školovo u palati u društvu svoje braće i sestara i dice ministara. Učio je čitat i pisat, računat, divanit jedan jel više strani jezika, pivat i svirat na muzičkim instrumentima. Pliivanje, borba golim rukama i trčanje su samo nike od fizički vižbi koje je budući faraon tribo savladat. U obrazovanju dice majke su imale odlučujuću ulogu. Međutim, dica su vrlo brzo morala pomagat u poljskim radovima jel u radionici. U bogatim porodicama, dica su se odvodila u palate jel u hramove od pete jel šeste godine. Tamo su učili čitat, pisat i računat da bi kasnije postali pisari, arhitekta el sudije. Derančići iz kraljevske jel plemićki porodica su imali obrijanu glavu, s jednim dugačkim upletenim pramenom koji je visio po strani.

Društvo podijeno na klase

Egipatsko društvo je bilo podijeno u više klasa. Na vrvu je vlado faraon, zatim su slidili plemići, pisari, sveštenici i zanatlije dok su na dnu bili seljaci, sluge i robovi. Osim ritki izuzetaka, nemoguće je bilo prići iz jedne klase u drugu.

Egipćani su virovali da posli smrti počinja drugi život... Međutim, da bi onaj ko umre posto bresmrtan, njegovo tilo je moralo sačuvat izgled koji je imalo tokom života. Zbog ovog virovanja su raznim (virujte nimalo interesantnim) tehnikama balsamovali i mumificirali tilo.

Egipćani su dosta vrimenta posvećivali rasonodi. Dica su se sigrala s lopotom jel lutkama. Derančići su volili zašiljenim štapovima gađat metu označenu na zemlji a curice su se sigrale s lopatama od kože napunjenom slamom.

Branka Bešlić

Srićni princ i druge bajke

Na stranicama ove čudesne knjige kriju se važne, velike i mudre istine. One su sakrivene u prilipim bajkama - „Srećni princ”, „Slavuj i ruža”, „Sebićni div” itd. U njima pisac ističe da je lipota prolazna, al da su velika i plemenita dila neprolazna i uvijek se pamte. Za taka dila potrebna je velika ljubav naspram bližnji, a nju triba u sebi da nose svi ljudi.

Jedna od najlipši, al i najtužniji bajki je **SRIĆNI PRINC**. Za vrime života princ je bio gotovo potpuno odvojen od svita izvan dvora, i cili je život proživio u srići i blagostanju. Posli smrti njegov kip su postavili visoko, tako je mogo vidit svu bidu i siromaštvo ljudi iz varoši.

Tio njim je pomoć i nuz požrtvovanu malu lastu činio je dobra dila. Lasta je ostala nuz princa, iako je zima već bila na pragu i njezine drugarice su već poletile na topli jug...

Dico, pročitajte ove prilipe bajke velikog irskog pisca **OSKARA VAJDLA**. Čigurno će vam pokatkad zablistat suze u očima, al ćete i tušta tog naučit o lipoti i veličini čovikovog žrtvovanja za druge lju-

de. Uz ove bajke čigurno ćete i vi jednog dana postat plemeniti i nesebićni ljudi.

A. Popov

O školama

Kako su nastale škole

Ljudi još od pradavni vremena žive u grupama. Stariji članovi grupe su oduvijek podučavali mlađe kako da se sučeljavaju s nevoljama, kako da savladaju vištine i znanja koje stariji znaju. Za osnovni život to je bilo dosta. Ali kad su pronađena slova, to je značilo da se znanje skuplja i prinosi u daleko većem obimu. To se sve nije moglo u zajednici, pa su stvorene nove organizacije koje su priuzele taj posao – stvorene su škole.

U školama se danas pored čitanja, pisanja, računanja stiču važne navike i sposobnosti razmišljanja, rasuđivanja, radne navike, disciplina, drugarstvo u zajedničkom radu.

Kako su bile prve bunjevačke škole

A prve škole bile su crkvene. U svakom mjestu prvo se gradila crkva a onda nju i škola. U ta vremena, prije tri vijeka, u Subotici je živjelo najviše Bunjevaca, pa su zato i u prvim školama divanili bunjevački. Dica su učila čitati, pisati i računati na svom maternjem, bunjevačkom jeziku. Pored tog dica su još malo učila vironauku, istoriju i prirodu. Nije se učilo iz knjiga, jel'ji nije ni bilo. Umjesto svesaka najviše se pisalo na male table, koje su se često brisale, pa su dica najviše morala pamtit šta njim je učitelj kazivo. A ni učitelji nisu bili ko današnji. To su isprva bili kantori, ofi-

**MI UČIMO BUNJEVAČKI.
PRIDRUŽI NAM SE I TI!**

**I U TVOJOJ ŠKOLI
BUNJEVAČKI GOVOR
SA ELEMENTIMA
NACIONALNE KULTURE
KO IZBORNI PREDMET!**

Jedared nediljno po dva časa.

Sve informacije o upisu
možete dobit u vašoj osnovnoj školi

Bunjevački nacionalni savit
Trg cara Jovana Nenada 15/5
telefon: 024 554 681

Bunjevački informativni centar
Trg cara Jovana Nenada 15/1
telefon: 024 523 505

Regionalna kancelarija
Bunjevačkog nacionalnog savita
u Somбору
Jovana Popovića bb
telefon: 025 443 059

ciri, vojnici, bilužnici, zvonari, odnosno ljudi koji su znali pisati i računati. Kasnije se tražilo da učitelj mora imati tri razreda škole.

Bunjevački opet u školama!

Vremenom su se školovanje i zakoni mijenjali. Najteže vrijeme za bunjevačku

dicu došlo je poslije Drugog svjetskog rata. Nije bilo baš zdravo slobodno divaniti bunjevački. Dica je to teško padalo, pa su vremenom počeli zaboravljati svoj maternji jezik.

A onda, prije tri godine, doneta je jedna odluka na radost svih Bunjevaca. U škole se vraća bunjevački govor i dica ga mogu učiti kao izborni predmet Bu-

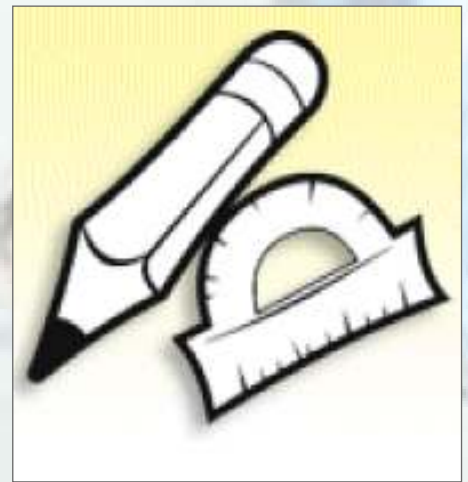
njevački govor sa elementima nacionalne kulture.

Pridruži nam se i ti!

Od onda u tušta škula se pridaje i taj pridmet. Na časovina se divani bunje-

vački, čitaje se pripoviteke, pisme, bajke, basne na bunjevačkom jeziku, čitaje se bunjevačke dičije novine „Tandrčak“, proučava se bunjevačka gramatika, igra se bunjevačko kolo, razgleda se bunjevačka nošnja, kuvaje se bunjevačka ila, ide se na ekskurziju sa svim bunjevač-

kim učenicima, objavljuje se dičije bunjevačke pisme i pripovitke u knjigama

„Lipa rič“, „Tandrčak i njegovo blago“... Najbolje će bit da se i ti upišeš na Bunjevački govor u tvoju škulu pa ćeš vidit još tušta tog šta uče Bunjevci! Raspitaj se ko pridaje ovaj pridmet u tvojoj škuli, pozovi tvoje drugare i prijavite se na ove časove.

Ruža Josić

Škula za budućnost

Škula kaka je danas, po mišljenjima dice, roditelja i nastavnika ne izlazi u susrit potribama i inateresovanjima dice

U razgovorima s dicom često sam imala prilike čut ideje i pridloge kako bi izgledala „savršena škula“, škula u koju bi sva dica rado dolazila.

Evo niki pridloga:

- zgrada škole bi trebala bit umolovana veselim bojama, da svojim izgledom bude privlačna dicit

- učionice bi bi bile lipše i udobnije, a klupe bi bile poređene u polukrug - da svako svakog mož vidit, a ne da učenicu gledaje jedan drugog u potiljak. U učionici bi postojio i kutak za odmor, di bi se učenici tokom odmora zanimali. Kutak za odmor bi obavezno tribo bit opremljen s kompjuterom, društvenim sigrama i dičjim časopisima.

- učionice bi bile i zvučno izolovane, da učenici jedni drugima ne smetaje kad se pri grupnom radu razgalame

- u školi bi postojio razglas, tako da bi učenici tokom odmora mogli slušat mu-

ziku i informisat se o interesantnim dešavanjima u škuli

- nastavnici ne bi pridavali gradivo na klasičan način. Upučivali bi učenike kako i odkaleg da se informišu, pa bi poslji svi zajedno izvodili zaključke.

- pošto su udžbenici priopširni i puni nepotribni informacija, što demotivije dicitu, nastavnik bi tribo napraviti skraćenu verziju udžbenika (skripta, radna sveska) i tako olakšo učenje

- nastavnici ne bi tribali prilaziti cilo gradivo, kruto se držec Plana i programa nego samo ono najvažnije i to ležerno, sa što više primene. Ovo bi omogućilo da svako dite uzme učešća u radu i da se obrađeno znanje „slegne“.

- nastavnici bi tribali na svojim časovima što više prikazivat slajdove i filmove, jel je taki način prezentovanja gradiva dicit interesantniji i lakše će ga usvojiti.

- nastavnici ne bi tribali davat ocine, već motivisat učenike da što više uče

- bilo bi dobro kad nastavnici ne bi udaljivali učenike s časa, jel ako nema je dobre živce, šta će u škuli

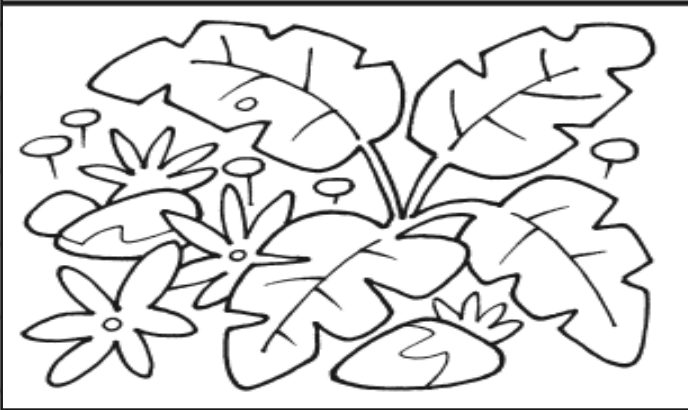
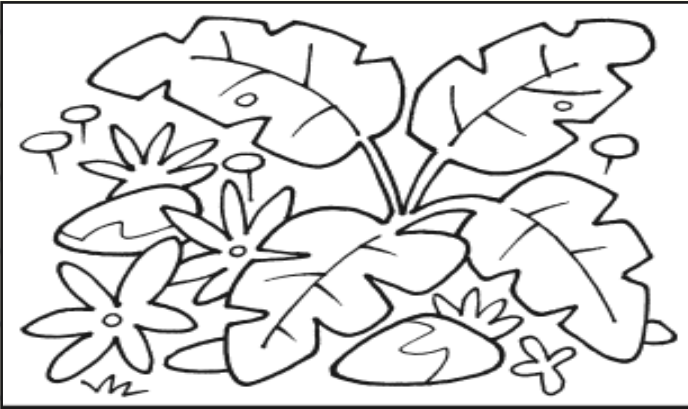
- kad nastavnici ne bi vikali na učenike bilo bi odlično. Nastavnici koji viču na kraju ispadnu smišni u očima učenika

- nastavnici bi tribali nač vrimenta za više vannastavni aktivnosti, prema interesovanjima učenika. Ni svi redovni časovi se ne moraje baš uvijek održavat u učionici

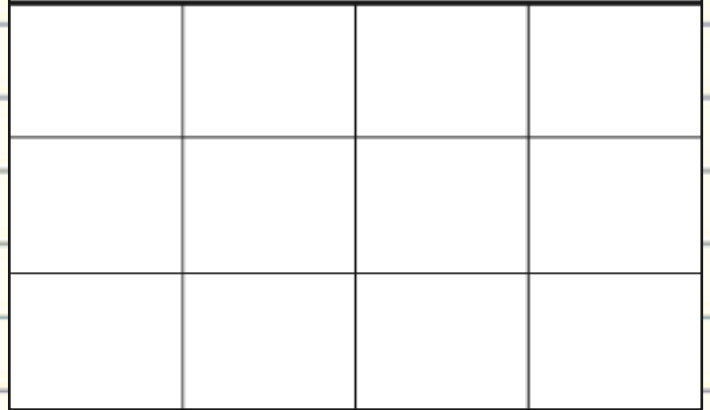
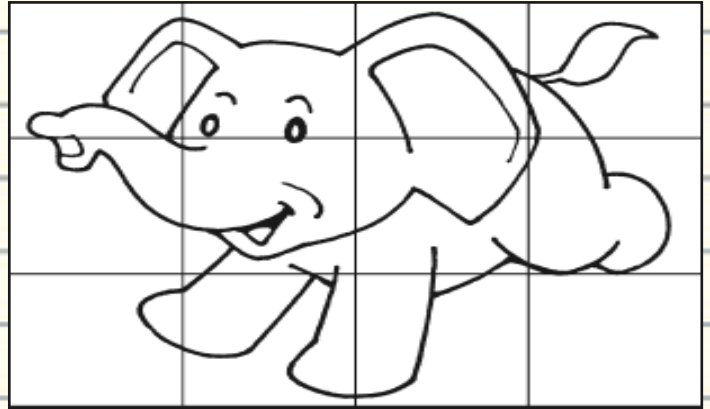
Ovo su samo niki od interesantni pridloga učenika za bolju škulu - škulu budućnosti.

B. Bešlić

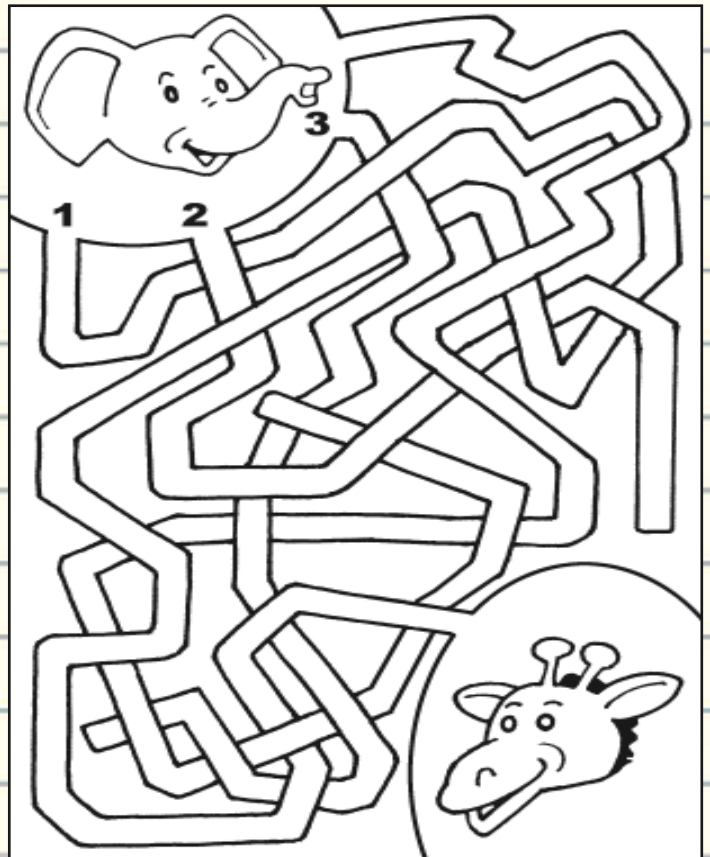
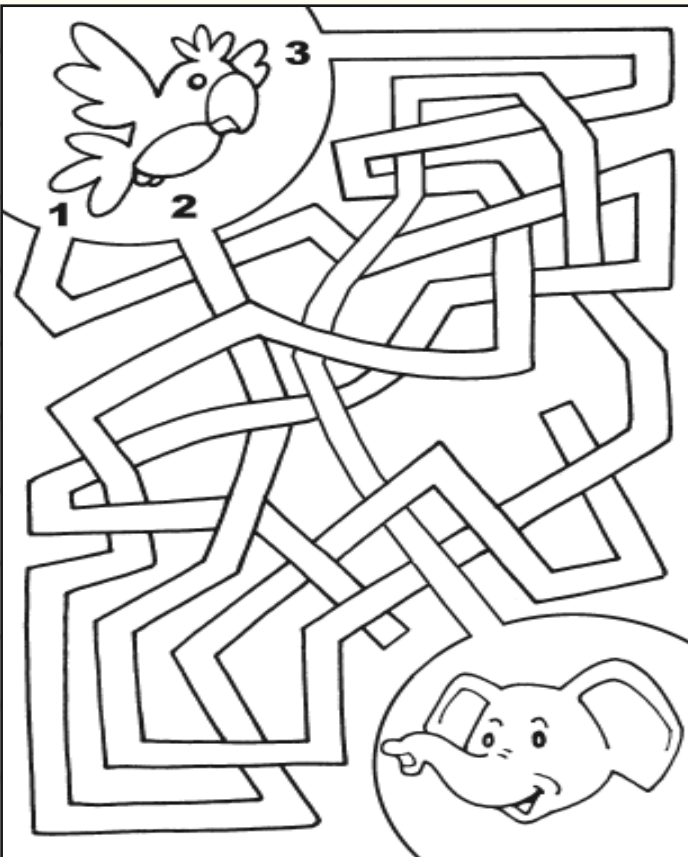

PRONADI RAZLIKE IZMED DVI SLIKE!

NACRTAJ SLONA U PRAZKOM POLJU

PRONADI PUT IZ LAVIRINTA

PITALICE

Šta ima ime a ne postoji?

- Ništa!

Zašto lovac traži zeca?

- Zato što ne zna di je!

OFARBAN KONJ

Digod na divljem Zapadu u salunu piju kauboji.

Kad je popio što je naručio jedan izlazi napolje al se ufriško vratio unutra i to zdravo bisan.

Pa pita:

- Ko mi je ofarbo konja?

U to ustaje jedan od gostivi, krupan i visok, pa kaže:

- Ja sam ga ofarbo. Jel ti to što god smeta?

Na to je bisni i uvriden, al sad već poplašen, kauboj kazo:

- A, ne, ne. Ne smeta mi. Samo, reko, da Vam kažem osušila se farba, pa ako oćete moţte ga lakirat.

BUNJEVAČKE NARODNE IZREKE

Ćelavog je lako ošišat.

Ćuti ko pečena riba.

Daću ti novaca kad nađem na poderanoj ćupriji „vrag-babe“.

(Smišljen izgovor kad kogod ne ţeli dat novce na uzajam.)

Da glupost boli, uvijek bi se drećio.

Da je kupus ko meso.

Daj mi Boţe druga u nevolji, brez nevolje ću ga i sam nać.

SLATKA JEL KISELA

Kaţe učiteljica Josi:

- Nacrtaj mi jabuku.

A Joso će:

- Slatku jel kiselu?

ZEC I ŠAH

Pita sova zeca:

- Zeko, koju bi se sigru najviše volio naućit sigrat?!

Zec joj odgovori:

Šah!?

Sova pita:

Zašto?!

Zec odgovori:

- Da i ja moţem poist lovca!!!

FODBALOVANJE

Sigrale ţivotinje fodbala i prvo poluvrime završi brez golova – 0:0.

U drugom u jednu od ekipa uće stonoga i postigne tri gola i ovi dobiju sa 3:0. I sad stonoga ko glavna lićnost utakmice ima intervj. I pitaje je:

- Uspili ste svom timu donet pobidu zar ne? I zašto niste ušli oma u prvom poluvrimenu?

Stonoga odgovara, srićna jel je dala važne golove:

- Malo mi se oduţilo oblaćenje kopaćki!